سەد و یەکشەوە

دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی

زنجیرەی ڕۆشنبیری

*

خاوەنی ئیمتیاز: شەوکەت شێخ یەزدین

سەرنووسیار: بەدران ئەحمەد حەبیب

***

ناوونیشان: دەزگای چاپ و بڵاوکردنەوەی ئاراس، شەقامی گوڵان، هەولێر

سەد و یەکشەوە

سەباح ڕەنجدەر

ناوی کتێب: سەد و یەکشەوە – شیعر
شیعری: سەباح ڕەنجدەر
بڵاوکراوەی ئاراس – ژمارە: ٧٧٧
هەڵەگری: تریسکە ئەحمەد
پیت لێدان و دەرهێنانی هونەریی ناوەوە: سەهەند سەرتیپ
بەرگ: مریەم موتەقییان
چاپی یەکەم، ٢٠٠٨
لە بەڕێوەبەرایەتیی گشتیی کتێبخانە گشتییەکان لە هەولێر ژمارە ١٧٧٠ی
ساڵی ٢٠٠٨ی دراوەتێ

ئەفراندنەوەی جوانییەکان لە دووبارەکردنەوەیاندا

١

منداڵی خۆ بەناوەندکردنی قۆناغەکانی ژیانی مرۆڤی ژیانپەروەر و جوانیویست و دژە داپلۆسێنەرە. منداڵی پێوەندی بە سروشتەوە دەکات و پاکیزەیی دەدۆزێتەوە.

منداڵی سرووشدەری شاعیرە و هەستکردن و هەستیاریی بەرز دەکاتەوە.

لە تەمەنی منداڵییەوە شێوە شاعیریەتێکی نادیار، واتە بەهرەی خودابەخش و خۆڕسك وەك بەشێك لە چالاکی بیرکردنەوە و پێکهاتەی مرۆڤ لە شاعیردا دەردەکەوێت، بەڵام ڕێك دەکەوێت ئەم نادیارییە بۆ ماوەیەك دوا بکەوێ و لە کات و ساتێك کە چرپەکانی ناخ دەبنە دەنگ و هاواری نەرم دەربکەوێت و بنووسرێت. کۆشش و سووربوونی بەردەوام تین و تاو بە بەهرەی خودابەخش و خۆڕسك دەدا.

زمان و مانای بەهێزیش شێوازی شیاو و کاریگەری خۆی دەخوڵقێنی و جوانی ڕۆشن دەکاتەوە، دووبارە گەوهەرەکان بۆ دۆزینەوە و هەڵگرتنەوەی هەڵدەڕێژێتەوە.

شاعیری نوێبەخش گیانی بەدەوری هونەری بە کاربردنی هەزاران ساڵدا دەخولێتەوە، لە نێوان زەوی و ئاسمان لە سۆراخکردنی نوێبەخشی و چوونە ناو گیانە چالاکەکان دیدگای توندوتۆڵ دەخەملێ. وزەی گەردوونی پاڵنەری ئەم خولاوە و دیدگا خەملێنەیە. نوێبەخشی لەگەڵ مرۆڤ لە دایك بووە و ڕۆڵی لە ناو کۆمەڵگا تەواو نابێت، مرۆڤخوازە و پڕە لە هیوا و هێز. کار لە ناو ئەو شتە جوانانە دەکات، کە پێویستییەکانی ژیان بۆ مانەوە و کار لە ناوکردنەوە پاراستوویەتی.

٢

بەرانبەر کەرەستە خاوەکان ورد دەبمەوە، پێش ئەوەی بیانخەمە ناو شیعرەوە ئاگاداریان دەکەمەوە و جۆرە ئامادەبوونێکیان لێ دەرەخسێنم. ئەوجا بە گەمەکردن لەگەڵ هەستەکانی لە ناو ڕستە و وێنەدا مامەڵەی بوون بە شیعریان لەگەڵ دەکەم، هەموو بینینەکانی ڕادەکێشمە ناو بینینی خۆم. هەستی جوانبەخشیم لا بەهێز دەکات و پاشان پێی دەگەیەنێت.

شیعر لە بەرزایی ئاسمانەوە دانابەزێتە قووڵایی ژیان، بەڵکو لە قووڵایی ژیانەوە مانایەکی شیعریی پەیدا دەکات و بەرزدەبێتەوە تا ئەو ئاستەی دەبێتە پێویستییەك لە پێویستییە گیانییەکانی مرۆڤایەتی و بەدیهێنەری واقیعی نووسین و جوانیبەخشی. مرۆڤی ژیانپەروەر و جوانیویست و دژە داپلۆسێنەر بەرهەمی دەهێنێ. گیانە و گیانی، دۆنایدۆن بەردەوامی ژیان ویستییە، کە سۆز و خەون و ویستەکانی مرۆڤی ژیانپەروەر و جوانیویست و دژە داپلۆسێنەر لە سەرەتاکانی بوونەوە تا بە ئێستا دەگات دەگەنەوە ناو یەك و خورپە بەهێزەکانی لە ناویەکدا دەبن بە دەنگ و دەنگدانەوەی بەرپاکردنی ژیانخۆشی و باش بیرکردنەوە.

جوانییە لە بن نەهاتووەکانی لە شیعری کلاسیکی کوردیدا دەربڕینیان لێ کراوە بەخستنە سەر و لێ زیادبوون لە ناو بەرهەمی شاعیرە نوێبەخشەکان بەتاسە و تینی زیندووبوونەوە دەربڕینیان لێ دەکرێتەوە و دووبارە دەکرێنەوە.

ئەفراندن لە دووبارەکردنەوەی جوانییەکاندا پەیوەستە بەفرەیی

کولتوور و پاراوی ئەزموونی دووبارەکەرەوە. دووبارەکردنەوە جیاوازە لە جووینەوە، چونکە جووینەوە لاساییکردنەوەیە و هیچ داهێنانێکی تێدا بەرهەم نایەت، بەڵام دووبارەکردنەوە جیاکاری و داهێنانی لێوە دەدۆزرێتەوە.

دووبارەکردنەوە هەمیشە جوانیی شێوە نوێ دەڕژێنێتە ناو واقیعی نووسین و جوانبەخشی. لە ئەزموونی گۆران دا دووبارەکردنەوەی مەولەوی دەبیندرێت. وەك خەسڵەتی وەسف و لێك گرێدانی شوێن و مانەوە و جووڵە و بەدەنگهێنانی شوێن.

لە دووبارەکردنەوەی جوانییەکاندا دووبارەکەرەوە ڕوانینێکی تراژیدی دەربارەی ژیان لا پەیدا نابێت بۆ کارکردن، چونکە بە تەنیا چاوگەی جوانییەکان مشتوماڵ دەکاتەوە و کاری بەرهەمهێنانەوەی کولتووری جوانی لە ناو کولتووری جوانی بەجێ دەهێنێ، هەروەها دووبارەکردنەوەی وشەش هێزێکی دیکە دەبەخشێت، بە جۆرێك لە ناخڕا پێ دەگاتەوە و دەردەپەڕێتەوە، وا دەزانی ئەم وشەیە سەرسوڕمانێکی دیکە ئاشکرا دەکات و دەیهێنێتە بوون و پانتایی کارتێکردن. وشە لە شیعردا وزەی دەبیندرێت نەك قەوارە.

٣

لە سۆنگەی سەرسامیم بەگیانی پاکژی شیعری کلاسیکی کوردی هەستێك لە ناخڕا دەبێتە هاواری نەرم و چینەکانی خەیاڵم گەرم دادەهێنن، خوێن بۆ چالاکبوون دەپاڵێون، چونکە دەقەکانیان لە خودی بە هێزی مرۆڤی ژیانپەروەر و جوانیویست و دژە داپلۆسێنەر ڕوانیویانەتە سروشت و ژیانیان ڕاکێشاوەتەوە ناخی قووڵبینی خۆیانەوە. پاش لێ وردبوونەوەیەکی بێ گەرد بەپالاوگەی تەواوی هەستەکانیان تێپەڕاندووە. ئەوجا گەڕاندوویانەتەوە خاڵی نووسین و بەرهەمهێنان.

هەندێك مۆتیڤی شیعری كلاسیكی كوردی لە ناو كاری مندا خرۆشی گیانی، یان ئاسۆی شێوە كاریگەرییەكی نائاشكرایان بۆ كردوومەتە خاڵی ڕسكان و لە شێوەی ڕوانینم جۆرە ئاڵوگۆڕییەكیان پەیدا كردووە.

شیعری پەیامدار بە جوانی و لە ناخدا پێگەییو لەگەڵ هەستەكان پێوەندی بەتین و مانەوە دەبەستێت. ئەو پێوەندییە دەبێتە خاڵێكی بەهادار و لە هەناودا نیشتەجێ دەبێت.

دووبارە بەرهەمهێنانەوەی جوانییە لە بن نەهاتووەكان نیشانەی ژیانخۆشی و باش بیركردنەوەی تاكی چالاكە لە ناو كۆمەڵگادا.

كاركردنی بەردەوام لە جوانییە هاوبەشەكان هەمیشە هەستەكانمان لە ئاستی جیا جیا زیندوودەكەنەوە. پێوەندیشی بەو مێژووە شاراوەیە هەیە، كە هەست بە گەرموگوڕی ڕادەهێنێ و تاوی دەدا بۆ پێكهاتن. كە دەكەوێتە ناو كەشی نووسین هەندێك وێنە لەپڕدا ڕوو دەدەن و یەك بەدوای یەكدا وەك شیر لە گوانی پڕدا دەڕژێن. تۆ لەم كاتەدا بیرت لێ نەكردووەتەوە ڕەنگە ڕۆژانێكی لەمێژینە لە بیرتدا جووڵابن و نەتنووسیبن. لەم كەشەدا سەر دەردێننەوە و دەبن بە بەشێك لە بیركردنەوەی ئەمڕۆت. ئەمڕۆ، یان چركەی نووسین تەنیا خستنە سەر كاغەزە، پێكهاتە نییە.

شیعری پەیامدار بە جوانی و لە ناخدا پێگەییو هەموو شتەكان بە یەكجار لە بەرچاو دەگرێ و لە ناو شەپۆل و ترپە و ئاوازیدا ترووسكەی چاو و زایەڵەی ناخی شاعیر دەبیسترێ، كە ژیانپەروەری و جوانیویستی و دژە داپڵۆسێنەر دەخاتە ناو پڕۆژەی خۆشەویستییەوە، خۆشەویستی كاكڵەی ناخی شاعیری نوێبەخشە، شیعری پەیامدار بە جوانی و لە ناخدا پێگەییویش نوێنەری هەموو جوانییەكانی ڕووی زەوییە، بێ ئەوەی شاعیر تەواو لە ڕاستی و كرۆكی جوانی بگات، ئەو نوێنەرایەتییە

وەردەگرێت. هەر کاتێك گیانە و گیانی لەگەڵ جوانی کرد و تەواو لە کرۆکی جوانی گەیشت و بوو بەیەك پارچە لە جوانی ئەوە بێ هیچ دوودڵییەك شیعر لای دەبێتە مەترسییەکی بکوژ و قەت ناوێرێت دەستی بۆ ببات. ئەوە هێزی تایبەتی شیعرە خەیاڵی ژیانێك لە مرۆڤی ژیانپەروەر و جوانیویست و دژە داپلۆسێنەر دروست دەکات هاوشێوەی بەهەشت. بەهەشتیش لە کتێبە کۆنەکان پێك هاتووە. لەم پێکهاتەیەدا کار بۆ ئەوە دەکەم لە نێوان بوون و شیعردا هێڵی جوانبەخشی بدۆزمەوە، بیکەم بەناوەندی دامەزراندن و نوێبەخشی، خەمی ڕۆژانەی سیاسی و ئایدیۆلۆژیاش پەراوێز بخەم. کە بەشی هەرە زۆری شاعیرانی پێشە من، کەم کاریان لە ناوەندی بوون کردووە، زۆرتر خەمی ڕۆژانەی سیاسی و ئایدیۆلۆژیا هەڵی سووڕاندوون.

٤

تامەزرۆیی بۆ نووسین پرۆژەیەکە بۆ چوونە ناو جوانییەکان و جوانیبینی و جوانبەخشی. نوێبەخش خەیاڵێکی بەهێز و ناوازە لە خۆیدا پەروەردە دەکات و دەست بۆ شیعر دەبات، بەڵام کە چووە ناو تێڕامان و خەڵوەتەوە زیاتر بیروباوەڕ و خەیاڵی دەرەوشانەوە دەدا. تێڕامان و خەڵوەت مەستییەکی هەمیشەییە بۆ شاعیر، کە هەموو جوانییەکان بەیەکجار لە بەرچاو دەگرێت و لە ناو خۆیدا ڕێکی دەخات، زمان چۆنیەتی ڕێکخستنەکە دەدرکێنێت، هەستەکان جێگۆڕکێ و پێوەندی بەیەکەوە دەکەن. شیعر لە مندالدانی زماندا گیانی دێتە بەر و هێزی ڕاستەقینەی شاعیر لەو زمانەدایە، کە شیعرییەتی تێدا ئاشکرا دەکات نەك لەو زمانەی ژیانی ڕۆژانەی پێ بەڕێوە دەبا، بۆ شیعر سەرکەوتن و دابەزین بە پەیژەی زماندا گرینگ نییە، بەڵکو نووسینەوەی نۆتەی زمان گرینگە.

زمان چارەنووس و بوونی شیعرە لە بنیادێکی کاریگەردا، گفتوگۆ لەگەڵ واقیعی تایبەت و خەون و هەستەکان دەکات، نەك لەگەڵ کەلوپەلی ڕۆژانە و کەشی گشتی. لەگەڵ ئەوەشدا کەلوپەلی ڕۆژانە و کەشی گشتیش پێویستە بخرێنە ناو داهێنانەوە، بەوەی ئاسۆ و دوورییەکی جوانبەخشی و زمانی، لەگەڵ بوونە ئاساییەکەی بخوڵقێندرێت. لەم خوڵقاندنەدا ئەو جیاوازییانە دەردەکەون، کە لە نێوان دووبارەکردنەوە و لاساییکردنەوەدا دەستی بۆ دەبردرێت.

مێوان

ئەگەر دەست لە دڵم بدەیت
هاوارم لێ بەرز دەبێتەوە
مێوانێکی یەك دوو ڕۆژیم
دەمودوو شیرینم و ژیان بە گرانی تێ ناپەڕێ
ئەی دایك و باوکی زەمین
پەنجە و لێوم لە سەرمان سوور هەڵگەڕاون
کووپێك شیر و هەنگوین
ئامادەم دەکەنەوە بۆ شمشاڵژەنین

ماسیگرە

ماسیگرە کە بە ئاسمانەوەیە
دەنووك و چاوی ناز دەڕێژن
لێکدانەوەی بۆ ڕەنگی ئاو هەیە
کە باڵی بە لەشی دادەدا
لێی تێکدەچێت و ماوەیەك دادەمێنێ
کە قاچیش لە زەوی دەبڕێ
بایەك کە وەك کراس لەبەر هەموومانە
لە ناو یار و دیار پەنای دەدا

سوێسكە

سوێسكە هێلكەكانی دادەنێ

دەیانژمێرێ و بێ دوودڵی لەسەریان دەكەوێ

بۆ ماوەیەك لە بیری هیچدا نابێ

تا جووچكەكانی سینگی دەخورێنن

دووبارە دەیانژمێرێتەوە

لە نێوان هێلكە و جووچكەدا

شتێك هەیە وا لە ناخی دەكات

ژماردن دووبارە بكاتەوە

ڕەنگ

بەهار
زەمین سەوز هەڵدەگەڕێ
هاوین
زەمین سوور هەڵدەگەڕێ
پایز
زەمین زەرد هەڵدەگەڕێ
زستان
زەمین سپی هەڵدەگەڕێ
تێکەڵبوونی ڕەنگەکان دڵخۆشی ئاشقە
سروشت لە ناو چاوی ئازاد شەوقیدا تێر خەو دەبێت
پێڵووی نەرم دادەنێ و ڕازی هەموو شتێك دەزانێ

مەشق

گوڵی دەستچن و خۆڕسك
لە باخچە دڵخواز و گۆرانی خۆیان هەیە
مەشقی پێشبڕکێیانە
بۆ ڕوونبوونەوەی سێبەری مۆمی لەدایکبوون
ڕووناکییەکی ناوازە و پاراو
لە ماڵ گەش و بڵاودەبێتەوە
باخچەوان هەمیشە بەدەوری
گوڵە دەستچنەکانیەوەیە
بە ڕەوانی قسەیان بۆ دەکات و دەستیان لێ دەدا

قەفەس

قەفەس هیچ دەورێکی نەماوە
فڕین خەوتووە
مرۆڤ ئەی پاشماوەی قوڕ و ئاگرپەروەر
بچۆرە ناو قاشی ئەنگوستیلە و چاو هەڵفڕێنە
موویەکیش هەڵدە سەر تەڵە شقارتەیەك
با زەوی یادی خۆشەویستەکانی بکاتەوە
خۆش بەحاڵت ئەی یادکراو
لەجیاتی گەشەی ڕووەك
ببە دڵخۆشیمان و گیان جاویدان کە

بەردەنوێژ

ڕووبار ئاوها دەژی
ئەم دەست و ئەو دەستی بەخشندەیە
مێوژی ڕەشمیری
دەنك دەنك
دەکەینە کۆشی زەوی و بەڕێ دەکەوین
لە بەرزایی بێ پەروایی گەوهەرێك
وەك بەردەنوێژ
جێی لە تەختایی زەوی خۆش کردبوو
دیداری یاران و حاجیلە
کەپریان بۆ دڵم کردووە و قووڵ و مەند
خەریکی نوێژم
حەیکایەتە جێماوەکانی سووتان هەڵدەگرمەوە

ئاگردان

دەستەیەك یار و دیار
لە سێبەری پەیکەرێکدا ئاگردانێکمان
خۆش کردبوو
نەوە و نەوەزای پەیکەر
پۆلێك قومری خومار بوون
هاتبوون بەخێرهاتنمان بکەن
قلە هێلێکیش بشکێننە ناو چاپەستمان
ئێمە لە جیقنەیان ترساین
بەردمان بۆ هەڵدان
بەرد نەخشی لەسەر دەمێنێتەوە
لەم بەخێرهاتنەدا ئەریێ یاری بەچی کرد

بزرنەبوون

مانگی دلبەر و ئەفسوون هاوێژ
ڕوونی چاوی ڕژاندووەتە چاوت
نەکەی ئاوا بی
هەنگاوەکانم خۆش هەڵدێن
ئەوە هاتم
شتی سەیر و سەمەرەم
لە سێبەری مانگدا بەدی کرد
میوەی وشکبووەوە

گوێی کەروێشك
کولێرەیەك
کە بەتین و تاوی سروودی ئەی ڕەقیب برژا بوو
پەنجەی ئەزموون و پێشنیازی بەرزکردووەتەوە
دەڵێت سێبەرتان بگۆڕنەوە
کەس ئیرەییتان پێنابات
کاروانچییەکانیش ڕێگەیان لێ بزر نابێ

زیندان

لە ژووری زیندان یەك دەرگا هەیە
ئەوە بهێنە بەرچاوی خۆت
ئاگری چێشت ئامادەکردن
لە سێبەری دیوار چ وێنەیەك دروست دەکات
ولاتێك لە شەڕێکیدا کە نامەی
جەنگاوەرەکانی دەبووە مێژووی جوانی
کەڵەشێرێکی بردەوە

سوپاس

باران لە دەرگای زەمین دەدا
گیای ڕووخۆش لێی دەکاتەوە
کەروێشکێك دەچێتە نزیکی
سمێڵی لە سەر و پرچی دەسوێ
سوپاس بۆ نان و نمەکی خودا
بە دڵێك بەڕێگەوە دەڕوات
کە دڵ لە دڵدانی لە دوا نییە
لەسەر دوندێك بەرانبەر درەختێ

هەر کاتێك بیەوێ دەبێتە ئاوێنەی ئەفسووندار
یادکردووانی لێوە ڕووبەڕوو دێن
لە لانەکەی کە نوشوستی تێدا نەهێناوە پشوو دەدا
ئارامی لەم هەڵمە گەرمەوە وەردەگرێت
لە دەستی کراوەی زەمین بەرزدەبێتەوە
لە پرچی ئەو درەختەی دەبێتە ئاوێنەی ئەفسووندار
دەبێتەوە خوناو
لە ڕەنجی حاڵباشی مندا
گوڵاڵەسوورە هەست بە تەنیایی کردنی نامێنێ

سیێتار

هەر دەبێ بەو ڕێگەیەدا بڕۆم
سلاو لە دۆست و یارانم بکەم
ڕێگەی مردن
دەشبێ بایەخدار و تێکەلاو بم
بەماڵی ژیان
درەنگیش تێناپەڕم
ئەگەر بە ڕێگای ئاویدا بێم و بچم
چرایەك لە ناو پاپۆڕ دادەگیرسێنم
شەوقدانەوەی چرا لە ناو ئاو

دڵی بزێو و گەرمی ماسییە لە شادومانی مەلەدا
لە کەنار بەندەریش
تێشوویەك خواردنی هەمەجۆر و سێتارێك
بۆ مەیموون بەلکی درەختی ناو دارستان هەڵدەواسم
گیانیشم خرۆشاو بە حیلەی ئەسپی
ناو پاوانی وێنجە و سێپەڕە
دۆست و یاران دوا سلاّم
بۆنی میوەی گەییوە بەلکەوە

خەوتن

جگەرگۆشەکانی ئاسمان
خۆر
مانگ
ئەستێرە
فریشتە
خوداوەند
ئارامی تەواویان هەیە
لە ناو دێری شیعردا ناشڵەژێن
لە ماڵی منیشدا
بۆنی پێستەی خۆشکراو
گڵۆپ بەهێز دەکات
بەهەزار ئاوات و خەونەوە منداڵەکانم لە ناو
هۆگری و چێژی گڵۆپ خەوتوون ئەی ئارامی تەواو

شڵەژان

کەڵەباب ئەستێرەی تاریك و ڕوونی بزر کرد
شڵەژا و ترسێك
دانەوێڵە کۆکراوەکانی لێ کرد بەگوللەی ڕاوچی
منیش گوێم بۆ دوا ئەستێرەی بەیان ڕاگرتووە
شتێك بڵێ
ژیان لە ناو ڕابردوویەك کە چڵی تێدا وشك بووە
چاویلکە و گۆپاڵ و کڵاو و دەستەسڕی لە بیر کردووە
هیچ شتێکیش لەم زەمینە بێ کەسەدا تەواو نابێ
لێشت نائومێد نیم ئەی ئەستێرەی تاریك و ڕوون

دڵ

کێشە لە ڕۆژ دەرکەوتن و ڕۆژ بزربووندا نییە
ئەو کاتەم کێشەیە وادەی دیدار دێت
ئەی مەست و خوماری بن چەپی سینگم دڵ
کە بە پەیمانەوە دەچیتە سەنگەری خورپە
سێوێك دەکەیت بەدووکەرتەوە
کەرتێك لەوسەری شەقام دادەنێیت
کەرتێکیش دەهێنیتەوە ماڵ
بۆنی خۆشی خێزان ناهێڵی بۆگەنی بێ
دەموچاوی شەوقداری زەوی
بیر لە دوور یان نزیکی مرۆڤ دەکاتەوە
لە بە ڕێگەوە بوونی بۆ ڕاز و دیداری یاران

ناوچەوان

کە خۆری بەیانی ناوچەوانی گەرم دادەهێنێ
نوێن و جێیەکەی گوڵاوپژێن دەکات
لەسەر تەختەی نووستن ڕێکی دەخاتەوە
دێتە حەوشە تا تکانی خوناو لە گوڵ وەرزش دەکات
لەش و گیانی لە ناو خوناوی تکاوی گوڵ
ئازار لێك دەداتەوە
ئەوجا بەسەرسامییەك
کە هەستی دڵنیایی دێتە ناو پیاڵە و فەخفووری

تەماشای گڵۆپی دیوار دەکات
کە هەریەکیان بەبارێکی دەروونی دەگەشێنێتەوە
بەرانبەر گڵۆپەکانیش مۆم ئاگر دەدا
لە نێوان ئەوینی گڵۆپ و مۆمدا
هەموو هیوایەك لە دڵی تۆمار دەکات
ژیانی دەبێتە ئاهەنگ و سەیران
کاهو بە ماست دەخوات

تەزوو

ئەو گۆرانیبێژەی بە هەموو
هێزی خوێن و تەزووی دڵیەوە
دەنگی هەڵدا و کۆسپەکان ڕندران
بڵندایی کرد بە گردێکی ڕۆمانسی
لەسەری ئارامی گرت
برادەران دەوریان دا
کوڕی دڵشاد و زمان ناسك
دەستی بۆ درەختەکەی ژوورسەری برد
گەڵایەکی لە ڕەنگی بەهرەی

هەڵدایە ناو برادەرانی
لە کۆشکی شکۆمەندیدا
دەنگی پەروەردە کرد و هەڵی دایەوە
ئەی درەختی گەواهیدەر و خودادای ژوورسەرم
من ڕەخسیوی بەهرەی پاراو و شەرابی سوورم
مانگ خۆی پێوە هەڵواسیوم
بەهرەی پاراو و شەڕابی سوور
نەرمونیانی ناو چاوی گوڵە پەمۆن
ئیبراهیم ئەمین باڵدار پەنجەکانی
لە ناو گوڵە پەمۆ ڕواند و پیتەکانی ڕێکخست

تکا

مەلی دەریایی لە ترسی
مستەکۆڵەی شەپۆل
بەلاڕێدا لای دا
کانییەکی بچووك دەموچاوی خۆی بۆ پشکواند
پەپوولە شوێن باڵەکانی
لە ناوچەوانی جێ هێشت
منداڵەکانم بۆ مراز و ئومێدیان
هەستیان ناهێننە ناو لەپ
بڕوایان بە شوێن باڵی پەپوولەیە
ئەی خۆ لەبیرکردوو لە ناخی هەمووان
تکا دەکەم با شەو و ڕۆژ هێندەی یەك بن

خاڵ

چل و دوو ساڵە
لە خاڵێك ڕادەمێنم خاڵی ژیان
ئەو ئەوەندە خۆویستە
خۆی بۆ نەکردوومەتەوە
تا لەسەر گردێکی بە بخوور بۆنخۆش
مانگ بە ڕووی گەشیەوە بێتە دیدارم
تریفەش پێم بڵێ برای گیانی
سەر لەسەر بەردێك دانێم
دنیام لێوە دیار بێ و لە شیری زەمین مەست بم
خودایە لە ناخمدا لە خاڵی ژیــان سادەترم بکە

ڕوان

ئەگەر بەیەك ڕیز بوەستین
جوانی مرۆڤ دەشێوێ
هەموومان لەسەر دووگردێك
شکۆمەندی لە خودا ترسانمان بەرناکەوێ
با بە هیوا بین بۆ بەرزبوونەوەی
خۆر لە ناخمان کە ڕەنگ کراوە بە ڕەنگی
دەنووکی سیمرخ و دەفتەری بیرەوەری
گوڵە چا خۆی پێمان دەڵێ چۆن ڕوا
پێغەمبەر بە ئامانج و دەستی پڕەوە دەگاتە لامان

وێنە

پەپوولە دوای ئەوەی
بە پەیژەی چرا سەرکەوت
سادەیی ڕووناکی پاراست و دابەزی
خەیاڵی پڕبوو لە یاد و گەڕانەوەی برادەرانی
بە هۆگرییەکی زۆرەوە هات
بۆنی گەشتیشی لە دەم دەڕژا
چیرۆکی بەر لە خەوتنی بۆ من گێڕایەوە
دواتر لە ناو لاپەڕە بۆنخۆشەکانی
کتێبە وێنەدارەکەم شادومان بوو

وێنەی پەپوولەیەکی
بە دایکە گەورەی زەمین چوواند
کوڵمی پاکیزەی بۆن کرد و لە تەنیشتی
یەکپشی خەوت
لەپڕ ڕووی ئاسمان تەنیا سەرێکی تێدا ما
بە پێوانەی گەشەی گیا
تۆوی هەموو وەرزەکانم دۆزییەوە
زەوی جارێکی تر دەبێتەوە کێڵگە
هەموومان گۆرانی بەروبووم فێر دەبین

شیعر

چاو هیچ گرینگ نییە
هەرگیز نەیتوانیوە گیان بدۆزێتەوە
من بە هەستی پێت
دەڕۆم و ختووکەی وشە دەدەم
برادەری ملوانکەی باب و باپیران لە مل
ڕستە ئەو بەخشندەییەی دامێ
دەنگێکی ڕوون و ئاشنا لە هەناوی شیعرەوە
چلچرای هەموو چاخەکانی
کردە ئاوێنەی ئاسمان
هەموومان خۆمان لە ناو داگیرساند
منیش بەوەم زانی
لەسەر زەوی شیعردا لە دایك بووم
شیعریش پێش من ڕوخساری پشکوتبوو

ڕژان

هەندێك میوە لە زەمبیلەی
ژنە شۆخەکەی هاوسێمان ڕژا
دەبێ چەند هێز لە هەناوم تاو بدەم
دەبێ چەند دەمار لە جەستەم هار بکەم
دەبێ چەند خانە لە مێشکم ژیر بکەمەوە
ئەو ڕژاوە لە کۆشی کۆڵان

خڕ بکەمەوە و بیهێنمەوە ماڵ
ئەرێ ئەم میوەیە چ وەرزییە
نووستبووم ژنە شۆخە میوەڕێژەکە
چرای کۆڵانی هەڵگیرساند و کوژاندییەوە
سوارێك لە بۆراق دابەزی
تەماشای دەرگا خامۆشەکانی کرد
مانگ بەسۆز
خزایە حەوشەکان و دڵسۆزی نواند

یاداشت

تیشکێك کە وەك دڵی سیمرخ لێ دەدا
لە ناو چاوم هەڵبوو
خۆم ئامادە کرد بۆ تەماشاکردنی
درەختەکەی تازە لە حەوشەم ڕواندبوو
بزانم ڕەگەکانی لەگەڵ خۆڵی باخچەکە
کە وەك بەهەشتییەك گەڵا و گوڵی پۆشیوە
پێوەندییان بووەتە کتێبی ڕۆژ و شەو

یان داوای هیچ بەهرەیەك دەكات
بۆ كەمكردنەوەی نیگەرانی كات
دەست و پێم بوون بە كانی و مێرگ
لە دەشتی گیان
دڵشكان و ئاوابوون توخودا وریاتر
بەرەو دەموچاوی تازە شۆڕاوم هەنگاو هەڵێنن
مانگ لە ناو دەستی من و دڵی سیمرخ
هێشتان پەنابەرە و بەدوای هەڵاتندا ماندووە
یاداشتی زەمین بنووسێتەوە

چاو

شار باخچەی ئاژەڵی دڕندەیە
بێ ئاگایە لە ئازار و برین زیاد دەکات
دێمە بەر سینەی شکۆمەند و پڕ هاوارت
ئەی گومەزی هەوێنی تاج و ڕەنگی دڵ
قومرییەك لە ناو چوارینەکانی بابە تاهیر
تێر دانی ئەفسانەی خوارد
بە ناوچەوانی خانووەکەمان نیشتەوە
سەر باڵی نان و ئاوە

لەسەر باڵدا ژیان
ئەڵقەی بەختی خەواڵووی
حاجی قادری کۆیی دەسووڕێنێ
ئەرێ چاوی گای ناو سێرك دەبێتە
لیستی ناو کتێبی کتێبخانەی گشتی
یان نا
چاو ناو دەنێین دەشتی ڕاز
کە هەمیشە لێوڕێژە لە
تاسەی سەوزبوون و دەنگی خۆشی مام زۆراب

گۆزە

نزا بۆ باڵندەی درەختنشین
حەزی ئەو گەشتە دوورودرێژە چییە
بە ئاسمانەوەی
بۆ نایدرکێنیت
ئاگاداری دڵی نەرمونیانی زەوی نیم
گوێتان مەخەوێنن
قسەی ناو حەکایەتەکان گەرمە و دەیدرکێنم

دادەبەزم و لە ناوتان نیشتەجێ دەبم
باڵ و پێ هێزی خودا بەخشن
دڵی گیانە چەتوونەکان دادەخورپێنن
وەفادارم و بەمژدەی گۆزە هەنگوین خرۆشاوم
نوێژی دەوێ
ئاگاداربوون لە دڵی نەرمونیانی زەوی
پەڵەیەك ڕووناکی هێندەی ناوچەوانم
کەوتە سەر دەموچاوی زەوی

گریان

ئەسپێك هاوەڵی سێبەری مانگ بوو
سەری بەدەرگامەوە نا
هەناسەکانی ترێی دەروونمی کردە شەراب
کەسی لێ دانەبەزی
هاتبوو شقارتە
لە تەنیشت مۆمی سەر مێزم دابنێ
بزانێ چۆن لە ناو شیعردا باس دەکرێت
بۆنی دەست و پەنجە و مەرەکەب

تاسەی زیاد نەکرد
بە ڕێگایەکی جێهێڵدراو و وێرانەدا گەڕایەوە
برژانگەکانی ژاکان
فرمێسك و مۆسیقای نالی
پەنا و هانا و دڵنەوایی بوون
گەرماییانن دەڕژاند
شاعیرێك قسە بۆ پشکووتنی بەهار دەکات
ڕەنگەکانی باڵی پەپوولەشی بۆ ناژمێردرێ

ژماردن

دەستم هەڵبڕی و هاوارم کرد
چی لە چەندوچوونی مەحوی پەنهانە
ئەو هەوایەی دەستمی گەمارۆ دابوو
یان بەرزی دەکردەوە
لە سێبەرم ڕاوەستا و بەهەڵەشەییەوە گوتی
بژی سروودبێژی جەنگ
گوڵاڵەسوورە دڵی نییە
سپێدە کە ئاشقەکانی دەژمێرێ
چاوی کۆتری هەڵێنا

پەرییەك لە ناو گۆزەیەكی دێرین دەرهات
دەستەكانی كردبووە هێما
بۆ ناسینی ماڵی هەموومان
بە لەنجەولار ڕای دەكرد
لە خۆشحاڵیدا سوور هەڵگەڕابوو
وەك شیعر دەژی
لەگەڵ هیچ كەس
تەورات و
ئینجیل و
قورئان ناخوێنێتەوە

نەخش

کەروێشك کە بە ناو
شاخ و بێستان و دارستاندا بەتوندی ڕادەکات
ترس لە جانەوەری کێوی و شێتی نییە
دەیەوێ نەخشی پێی
وەك شوێنەواری بە بریق و باق بەرچاو بخات
بزانێ نەوەکانی وەفایان بۆ پاراستنی چەندە
گەنجینەی گیانم خودایە
سوپاست دەکەم
وات کردووە لە ئێستادا بژیم
وێنەی گوڵە ئاگرێك
بکێشم و شەکر و مۆم
بۆ شەوی شیعر نووسین ئامادە بکەم

ناسین

درەختی تێکەڵ بە گڵۆپی ماڵم

بۆ ژیانێك بەرزبووەتەوە خەونی تێدا بێت

هێلکەی مەل و گیانی بە ئومێد

لە ناویدا بەمراز دەگەیشتن

منیش لەبەر ڕووناکی بەروبوومی

دیوانی شاعیرانم

ناسی و فووم لە دەمی منداڵان کرد

بە دارە دارە کەوتن

درەختێك لە بەربارانداا

هەموو پەلك و بەروبووم و چۆلەکەکانی

خستەوە بن پێستی
درەختشکێن لك و پۆپی داپاچی
دڵی پڕبوو لە هاتنە پێش و ئازایی
لك و پۆپی چەشنی دوو دەستی مستوەشێنێك
بەرەو دەموچاوی بەرزکردەوە
دەستت بەخۆتدا شۆڕکەرەوە
ئەی گورگی ئێسك لە گەروودا شکاو

مەلەوانی

ئاوێنە دەموچاو بەدیکتاتۆر دەزانێ

داگیری دەکات

ئەرێ لە ڕووی ئاوێنەدا دەتوانم

ئەو تەشتە مسەی دایکم

بە منداڵی لە ناوی دەیشووشتم

پڕ ئاو بکەم

بەلەمێکی باغەش فڕێ بدەمە ناوی

پاشماوەی شیرینی نەستەلەی قووت دا

ئاوێنەی تیشك کۆکەرەوەی ناوچەوانی

کە هەمیشە بەفڕینی ماسیگرە
چاوی مەستانە هەڵدەخات
لەسەر تاوێرێك ڕووبەڕووی ڕۆژ دانا
لە سەرچاوەیەك نزیك بووەوە
کە جۆگەلەی زۆر دابەش دەکردە دامێنی خۆی
ئاو گیانی پەشۆکاوی گیانلەبەر دەلاوێنێتەوە
لە ئاوێنەش دایکترە
گوڵەکانی ئەفسووناوین

گەردوون

پیاوێك و دوو ژنن
ئاسمان
زەمین
ئاو
ژیان و مردن و نەوە خستنەوە
لە دەستی خوداوە وەردەگرن
خەڵكانێكی زۆریش
لە شەقام دێن و دەڕۆن
گوێیان لە دەنگی
یەك دەبێ و لێك نزیك دەبنەوە
كەسیش ناكەوێتە پەنای ئەوی دی

مەیموون

مەیموونێك بەسەر لکی دار هەرمێیەکەوە
هەرمێی دەگرتە ڕێبواران
میوەفرۆشی کۆلان
کۆی دەکردەوە و دەیفرۆشت
سمۆرەیەکیش بە توێکڵی گوێز
پەڵەیەکی خوێنی دەشاردەوە
نەمزانی یەك لە بنەماڵەیان کوژراوە
یان خۆی تاوانبار و بکوژە
دار قەزوانێکی تەڕیشی دەپاراست
ناوقەدی بۆنداری کردبووەماڵی
کە بە ترسەوە لە ناوی نانوێ
ئەرێ کیسەڵ بە پشتدا وەربگەڕێ
کێ دەخاتە گومان و شەڕ لەگەڵ چیدا دەکات

وەڕسی

سێو لە تاو سوور هەڵگەڕانی
خۆی فڕێ دەداتە سەر زەوی
هێز و ددانیش داپیرەیان جێ هێشتووە
هەموومان کڵاومان دەکەوێ
خودا جارێك تریسکەی زێڕ پێشان دەدا
جەستەمان وەك سێو لە تاوان دەکەوێت
کەس ناتوانێ یارمەتیمان بدات
مریشکێکی کێوی دێت

دەیەوێ ماڵیبوون تاقی بکاتەوە
جەستە و سێو
لە کێڵگەی بەهرە نزیك دەکاتەوە
سێو فەریك و جەستەش
دەچێتە ناو لانکێك
کە هێشتان بۆنی درەختی لێدێ
دووبارە لە چاوەڕوانی هێز بەجێهێشتن
کراسمان لە زەوی دەخشێ
زەوی ژیانەوە تایبەت و خاوێنە

چاوساغی

خودا بەشێك لە
هێز و ئەفسوونی خۆی داوەتە با
چاوساغیەتی و دەینێرێتە هەموو شوێنێك
ڕاسپاردەكان بەجێ دەگەیەنێ
ئەو حیكمەتە لە دەمی باوە دەرچوو
هیچ شتێك لە خودا بزر نییە
ئەو خانووەی پاشا لە ناو
باخچەی ختووكەداری
لە بلووری ڕوون دروستی كردووە
چاوی پەنجەرەی تۆزاوی بكە

فێنکایی و گزنگ بەناو ئەو پرچانەدا ڕەت بکە
کە دوو دڵدار بەیەك شانە ڕێکی دەخەن
ئەریێ هەنگ بۆ بەسەر خونچەوە نانیشێتەوە
هەڵپەی گوڵیەتی
هەنگ چاوساغی کێیە
سەرخۆشی و دڵخۆشی دیار نییە
ناوە ناوە لە گوڵجاڕ دێتە دەرەوە
بۆنی مێخەکی پەری ڕزگارکەر دەکات
کە بەناو کەوەڕۆژدا
هاتووە و کوڵمی گۆشتی داگیرساندووە

قفڵ

لە ناو کرانەوەی باڵی
تاوس و چاوی غەمگینی کتێبی چیم دی
شارێکم هاوشێوەی شاری شیعر دامەزراند
نە کەس دێت و نە کەس دەڕوات
بەگەرمبوونی لێوی قالە مەڕە
زەمین قفڵی شکا و کرایەوە
مرۆڤ هات و چوو
کەوتە چۆڵەوانی و لەسەر باڵی

بـاڵندە سوورڕایـەوە
پـێ دەچێت شوێنپێی مـەیموون
لاسارترین شوێنەواری ئـەو نـاوچـەیـە بێت
ئـاسمـان هـەندێك ئـەفسانـەی خستـە خوارەوە
کـێ هـەڵی دەگرێتـەوە
هـومـا و سـەمـەندەر
پێی پـەنمـاوی ڕاوکـەری کتێب پۆدرە دەکەن

چارەنووس

تریفە میوەی مانگە
شەو وەرزی پێگەیینیتی
لە خەون و بێداریمدا دەیڕنم
بۆ ڕنین هانا بۆ هێزی گیان دەبەم
گیان ماڵێکی تەواوە
بە خێرایییەکی سەرسامکەر دروست بوو
هەر چییەکی ئادەم و حەوا بزریان کرد
ئەو دۆزییەوە

هەموومانی بردە سەر
ئاوێکی بە گوڵ پەرژینکراو
کە دڵخۆشە بە هونەری
گەشەی هەنگ و خەستبوونی شیلە
وێنەی خۆمانمان تێدا دیت
لە وێنەی خۆمانەوە
بۆ یەکتر دۆزینەوە و جوانکردنی بەرزاییەکان چووین
هێشتان ماوە چارەنووس جوان بێت

برنووتی

دوعای خێر ئەگەر ئەوین نەبێ
ئەی چییە
هەموو دەنگێك مژدەی
ئاهەنگ و گەیشتن بە سیمای یار دەگەیەنێ
لە ئاهەنگدا زۆر شتم خۆش ویست
برنووتیم خستە بەر لووتی زەوی
بەڵکو بۆن باش بەکار بێنێ

پشکووتنی گوڵم لە کیس نەچێ
کاتژمێری سەر مێزەکەم
بەپێویستی دڵم لێ دەدا
لە شەوقدانەوەی سیمای یاردا
کات بەهێمنی دەگوزەرێ
دەمباتە ناو دەشتێکی پڕ گیان
سەکۆی لەسەر ڕاوەستانی هەیە

ئاڵا

تەمەن چەند شەو و ڕۆژی تێدایە
لە شەودا شەمشەمەکوێرە دەفڕن
لە ڕۆژیش ئەستێرە لە سێرەی
ساچمەی ڕاوچی دەخلیسکێن
دەکەونە ناو
قەڵەشی هەنار و چاوی گوڵەبەڕۆژەوە
ڕاوچی ئەسپی تێکسمڕاویان هەیە
ئەسپ ئەی نازدار و گەورەی ئاژەڵان

لە ناو پاوان یاڵی داوەتە بەر بای مژدەهێن
خەریکە دەگەڕێتەوە ماڵەوە
حەز دەکات زینی
ببەستم و قەڵغانم بەدەستەوە بێ
فریای ئەوە بکەوم
نەك ئاڵای شار بکەوێت
ئاڵا پشتێن و دەسماڵی
باپیرە و داپیرەمانن
باپیرە و داپیرەش گۆنای پڕی زەوین

بەرانبەر

شەوی بەهارە و مانگ چاومەست و خومارە
دارە شەکران قاز و قورینگی
لەسەر پەنجە ڕاگرتووە
ناوە ناوە جێگەیان دەگۆڕن
بەرانبەر نازی هەوری زیوین
هەردوو دەستم خستووەتە ژێر سەرم
پەلکی trووکانی هێلکە
دەکەوێتە سەر دەموچاوی پڕ هەوای گەشتم
گوێم لە ئاواز و خورپەی دڵی

بای فێنکی شەوانەیە
خەوی لە چاوم شکاندووە
ئیدی بۆم ناکرێ بخەوم
هەردوو دەستم
لە ژێر سەرم و تەمی بەیانی دەرهێنا
هەنگاوی بەهێز بەناو
دارستاندا هەڵدەهێنم
دارستان منداڵیمە
قەت ناتوانم پەرژینی بشکێنم

خۆکوشتن

بڕیارم داوە خۆم
بۆ دیداری مردن ئامادە و پۆشتە و پەرداخ بکەم
هەرچی هەستم بەرانبەر ڕوخساری گەورەی هەیە
لە ڕستەیەکەدا وەك دەمەوئێوارە سووری هەڵگەڕێنم
خۆشەویستێکی کەتە و بەترسی
پاشان ژیانمی پێ دەبەخشم
باڵندەیەك بەژوور سەرمدا ڕەت بوو
شوێنی وچانی لە بەهەشتی ونبوودا دۆزیبووەوە
مووروو ڕژا و زەوی خاڵدار کرد
جوانی جارێکی تر سەرنجی ڕاکێشامەوە
ژیان قەرداری جوانییە

جانتا

ئاسمان ئەستێرە و مانگی کۆکردەوە
زنجیری جانتای داخست
بەیانییە و باڵندە بەسەر چڵەکانەوە بەئاگا هاتوون
دەچنە دانەوێڵە هەڵگرتنەوە
زیاتر لە شەقامێك
گوێبیستی داد و فریادمان دەبێت
دەیەوێت ژیاننامەمان بنووسێتەوە
لە کۆتایی ئەویاندا
شەڕ وەك تەرمێك بۆگەنی کردووە
کۆمەڵێك پیاوی شکست خواردوو
خەریکن تەرمەکەی دەکەن بە پیاوی مریەم

لە سەرەتای ئەوی تریاندا
قوربانییەکان چرا و نان
بەدیواری حەوشەی ماڵەکانمانەوە هەڵدەواسن
ئاسمان زنجیری جانتای خۆی
داوەتە دەست شەو بێدادێك بیکاتەوە
ئەستێرە و مانگ و چرا و نان
بەسە بۆ ئەوەی زەوی لە سووڕانەوەیدا
وچانێك لە ماڵی
هەمیشە بێباك و ئەمەکداری ئێمە بدات

چاندن

سەرمای زستان بەهێز و بێزارکەرە
ئەسپەکەم هەزار چاوی گەرمی بەخشییە قۆزاخەی دەروونم
بە سەر پشتی گەرمییەوە
بە بەرچاوی سوور و لێڵی گورگەکان
بە ناو دارستانێکی نیمچە تاریکدا ڕەت بووم
دەنگێکی ناسك و ئاشنا
بەخورپە و ئاگادارکردنەوە
ئەو ناوەی سووك لەراندەوە
ئەو شێوەکارەی لە ڕەنگدا بەهاری پاشەکەوت کرد
لە چیایەکەی بەرانبەرت
لە تەمەنی خوێنگەرمیدا
دەستی لە ملی ژیان بەربووە
پێویستە لە ناشتنی ئامادە بیت و گەنمەشامی بچێنیت

مۆزەخانە

شەڕی ئێستری چەمووش و کاروانچی جێماو تەواو بوو
هی ستاییش ماوە
کێو هێرشی هێنا
ڕووباری گەمارۆ دا
ئاو وەك ماسییەکی بەهێز
خۆی لە دەستی کەتە و ناقۆڵای کێو ڕاپسکاند
داری ئالا لە ناو سینگدا دەچەقێندرێت

پێویستە جەنگی گەمارۆ شکاندن بەرپا بکەین
ئاو ئازاترین جەنگاوەرە
شمشێری بەرزکردووەتەوە
لە بریسکەیدا
مۆزەخانەکان دەپارێزرێن و دەوڵەمەند دەبن
لە مۆزەخانەدا باڵێکی تایبەت بۆ
ئەو دەستانەی پرچ شانە دەکەن پێویستە

خۆشحاڵی

شەمشەمەکوێرە لە ناو ئەشکەوتدا
خۆشحاڵە و باش باڵی دەجووڵێنێ
لە بۆنەدا گوڵ بەدیاری بۆ یەکتری دەبەن
مانگ باڵندەیەکی چاو ڕۆشنە
بۆن و بەرامەی زەوی وەردەگرێت
هەڵۆ لاسایی کردەوە
شکستی هێنا

ڕێورەسمی ژیان وا دەستی پێ کردووە
بەڵام هی مردن وا نییە
ئەرێ ئەو شوێنەی لەسەری دەژین
ناو بنێین سۆزی ناسکی عەلی مەردان
یان هەراسانی و ئەژنۆ لە باوەش گرتنی ئەخۆل
خواوەند جارێك دێتە دیدارمان
دیداری دووبارە نابێتەوە

قەلەڕەش

قەلەڕەشی چاو لە تەمەن نەترووکێن
بەو باڵە شووم و پیرانەوە بۆ کوێ مل دەنێی
من وەك باخەوانێکی حەوشەی ماڵی خودا
ئاگادار کراومەتەوە
درەخت وەرزی گەڵا پیتێن و دۆنایدۆنیانە
تەپوتۆزی چڕنووکت بەسەریانەوە مەڕێژە

با میوە زڕ نەبن
باڵندەیەکی خۆشخوان و کەشناس
بەسەر بەردێکی گەرمبوو بەخۆرەتاو نیشتەوە
چەتری بەسەر درەخت دابەش کرد
زەمین ئەو کاتە جوانە
چەتر بە ڕووی قەلەڕەش هەڵدەین

نەگەیشتن

ماوەی هەزار ساڵ زیاترە
بەدوای ئەسپ و کیسەڵەوەم
هێشتاش نەگەیشتوومەتە سەر مێز و مۆمێك
کە چاوی ئاڵ و والآی ڕاستەقینەی خەون بێت
ئاسوودەیی سروشت و ئەدەبی گەشت بخوێنمەوە
جیهان بەنامۆم دەزانێ و دڵۆپێکی نەتکاوم
دەتکێمە گوێی
کەشتی کە بەتینی ئەڤین هێزدارە

لە داهاتووشدا دەبێتەوە درەخت
لە ئاوی ژیان وەستاوە
دڵم تەنك بووە و هەزار ساڵ زیاتریشە
لە شوێنپێی ئەسپ و کیسەڵ
درەختی بۆنخۆش دەڕوێنم
هێشتاش ئامازەکانم
نەبوونەتە قسەیەکی داگیرساوی
دەمەوئێوارەی ناو شار

شوێن

جوانی بەفیڕۆ ناچێ و ساتی درەوشانەوەیە
هیچ شوێنێك نییە بۆی بژیم
گۆڕیش دەمی گورگێکە
کەڵبەکانی کەوتبن
بشمرم چاوانم بەکراوەیی دەمێننەوە
ئەی دیداری خودا
شتێك لە نێوانمان ڕووی دا
پاشان کتێب و پەیامێك دۆزرایەوە

قەقنەس

بەدرێژایی ئەو ڕێگایە سەرمام بوو
دڵم لە ناو هەمبانەیەکی خۆشکراودا
پەڕ و باڵی سەوز بووە و نائومێدی دەکوژێ
ئای لەو ڕێگا بێ ناخەدا کەس ڕێبەریمان ناکات
ئەو ڕێگایەم باش ناسیوە
ئاسمانیشی بەخۆناز و لووتبەرزە
کۆلارەی حەسرەتمی تەڕ کرد

وەختە گیانم لە گەرمی ترووکانی هێلکەیەك
دار و پەردووی جەستەم چۆڵ کات
ئاگر بڕێژێتە ڕێگا
پاڵەوانی ئەفسانەییش لە کەناری دانیشن
پەپوولە لە ناوچەوانیان پەیدا بێ
ناوچەوانی گەرم کانگای پەپوولەیە

بەرزبوونەوە

ئێوارە ئەفسوونی خۆی ڕژاند
باوەشێك پشكۆی فڕێدایە ناو دڵم
دڵ جوانی تێدا دەسووڕێتەوە
دارستانی دەم شار
جۆلانەی زۆری لێ هەڵخراوە
دار بی و چنار

بەدەوری خانووی هاوینە بەرز وەستاون
درەختی ڕێك چێندراو
ئەویندارى خوداوەندانە
دێن پیرۆزبایی بەرزبوونەوەی لێ دەکەن
درەخت ڕووناکی لە دەموچاو پەیدا بێت
لە کێو بەهێزترە

کۆتر

جیهان بۆ دەنووکی کۆترێك بچووك بووەوە
کە لەسەر قوڵفی گۆزەی خەیام
جومگەکانی حەساندەوە
دوای سەرسامییەکی کورت
تەماشای باڵی خۆی کرد و ڕای گەیاند
ڕۆشنکردنی فانۆس بۆ من لێ گەڕێن

داوا

تکایە ئەم داوایەم لێ وەربگرن
نازانم چاوم بەبینینی چی
گەرم بکەم و لە پێناو چیدا بمرم
وەلی دێوانە بۆ ئەوەی چاوی
بەبینینی کۆچی خێڵەسات گەرم دابێت
پێویستی بە درەختێکی
چوار وەرزە بەردار هەیە
کاروانچیی لە سەر گەلاکانی نان بخۆن

پەڕەمووچ

کە بەدیع باباجان لە دایك بوو
بۆ ئەوەی خەونبینینی بەهێز بێت
پەڕەمووچ بەسەر لانکیدا ڕژا
شاعیرانی کلاسیك
لە خەونێکیدا کە ئاوی شەوی
پێشکێش بەمێوانەکان دەکرد
خۆیان پێ ناساند
سەیرانی زۆر و پیاسەی لەگەڵدا کردن
لە ڕووباری زەڵم

ڕاوەماسی و مەلەکردن بووە خولیایان
قولاب و داویان بەو تریفەیە سپارد
کە لە ناو ئاودا دەمێنێتەوە
کۆمەڵێك یادگارییان
لە گوێچکەماسی شاردەوە
من ئەو گوێچکەماسییانەم بینیوەتەوە
یادگارییەکانیان
وەك گردێکی ئەفسووناوی
لە ژیاندا دەهێڵمەوە

واقوڕمان

ئاگر لە دەست و پەنجەی شیرینەوە
مەشخەڵی بەرزبووەوە
وەفایی لەسەر پەیژە
ڕوخساری ڕەنگی تێدا مرد
قەڵەمی دەست و پێی شکا
سەرکەوتن و دابەزینی لە بیرچووەوە
خەون بەوەوە دەبینیٚ
لەسەر پەیژە نەمێنێتەوە
بۆ ئەوەی ئەوە لە بیر خۆی بباتەوە
کە ئاگر کۆچی پیٚ کردووە
شیعرێکی کردە ئازار

پەراسوو

مەولەوی لە گەڕانەوەی ڕێوڕەسمی
ئیجازە دانی فەقێیەکی
لە سێبەری قۆزاخەیەکی ئاوریشم
ئەسپ گوێڕایەڵەکەی ئامۆژگاری کرد و خەوت
خودا یەك دوو پەراسووی دەرهێنا و چاندی
ژن و گوێزی هەورامان
بەبای پەڵە وا ناسك و پڕ بوونە

سادەبوونەوە

مەوداکان لە شادومانی دیداری کێ
دەستیان پێ کردووە و بۆ کێ جوانن
گۆران هەندێك
نۆکی برژاو و قەلەخەرمان و باوی
خستە گیرفانیەوە و لە پڕمەی گریانی دا
لکی ئاڵۆزی دارمازوو سادەبوونەوە
با سادەیی ببێتە
چاوساغی کاروان و شادومانی دیدار

ئاشنایی

بەیانییەکی زیوینە و ئاوی نەمری بەم و بەو دەدا
هەڵمی نانی گەرمیش
بەختەوەری خێزان و ڕۆژە
لە ناو گوڵەکاندا چەند ڕستەیەکی شیعرم
بەخەبەر هێنا
لەگەڵیان دانیشتم
دیوانەکەمیان لە باوەش گرت
تیشکی ئەوەی پێویستە بکرێت درەوشایەوە
هەموو بانگکردنێك بۆ ئاشنابوون بەگوڵ
هی خۆشەویستییە
خۆشەویستی گوڵی لە بیرنەچوونەوە دەڕوێنێ

ئاوریشم

ئێمە هەموو گۆرانی زەمین و ئاسمانمان ناسی
کوڵمی پڕ و ئاڵت
کە بەرەو تۆ و دەرگایەکم دەبات
بەسەر زەمین و ئاسماندا کراوەتەوە
لە دەمی باش دواوم نزیك بکەرەوە
گەزەم لە میوە دا
لە شوێنی ددانم ئاوریشم
بۆ جلوبەرگی ئادەم و حەوا پەیدا بوو

تاج دانێ و چاوم گەرم بکە
چاوەڕوانی بۆ دوای مردن خامۆشییە
گەرمایی هەست و ختووکەی بەهرە و فڕین
دەمی خۆم بەتۆ دەسپێرم
گەرووم شیعرێکی خەمناکی تێدایە
ئەم شیعرە بهێنە ناو دیوان
مانگ دێتە ژوانی زەوی

دەست

مانگ دەستی خستە ناو دەستم
پەیمانی ڕوانینمان مۆر کرد
قاوەی ئاسوودەیی دوای بڕیارمان خواردەوە
تا پێڵووم خوناوی لێ کەوت
بێ پاشماوە ون بوو
دەبێ تا دەرکەوتنێکی دیکە ئۆقرە بگرم
ڕۆبۆت و منداڵ لە ناو گوڵاندا
شۆڕشێك بەرپا دەکەن
دەستەکان وەك دەستی خدری زیندە
پاك دەکەنەوە و پاشان
چلچرا و ترپەی دڵ
دەکەنە پەیام و بوونی پێ کۆ دەکەنەوە

مەشخەڵ

دەموچاوی ژنی دووگیان
ئاگای لە گەشەی گەڵا و گوڵ هەیە
بەهار گەنجینەی گەورە و مەشخەڵی
دەستی دایە زەمینە
مراوی کێوی کە گیرۆدەی ئاوە
حەزی خۆ نقومکردن و مەلەوانی نییە
خۆی دەشوات و بەسەر چارۆگەی پاپۆڕ
دەنیشێتەوە و خۆی دەداتە بەر خۆر
هاوەڵی ڕاوچییەکان دەکات
چاوەڕێی کەسێکە
ناونیشانی هەموو کەسێك دەزانێ

کۆشك

پیاوێك بە ناوی نالی چووە
کۆشکی ئەمارەتی بابان
کەس لەوێ نەبوو
لە پێناوی خەون بینینێك مایەوە
سەری لە ناو پەنجەرەیەك دانا و خەوت
بەیانی وەك هەموو بەیانییە ڕوو لە خێرەکان
زوو لە خەو هەستا
لەسەر گردی بەرانبەر مالآن

درەختێکی ڕواند
بەسالمی گوت زۆربەی ژیانم
لە ڕواندنی ئەم درەختەدا بەخت کرد
بەچی دەچێ دەبێتە چی
کە یاداشتی بزربووی
دوازدە سوارەی مەریوان
لە سێبەریدا نەدۆزرێتەوە

پەلە

بەیانی چاوم لە ناو چاکەکاری دەسووڕێتەوە
فریای سروەی نەرم دەکەوێت
بە ئارەزووی گەرمەوە باسی ژیان
لەگەڵ ئەو هەڵمە دەهێنمە گۆڕێ
لە گوڵەکانی باخچەی ماڵم بۆن دەفڕێنێت
کەس هێندەی هەڵم
هەڵپە و پەلەی نییە بۆ بەرزبوونەوە
خودا ئاسمانی پڕ کردووە لە سەرسامی
گەنجینەی ئەوینی خۆشی دەدات
بە هەموو کەسێك

بەخشین

ژیانی خۆم کردە چەند وشەیەك
زایەڵە
نوێژ
پەنجەرە
خۆری بەخت گەشیم شیعر
کێڵگەی خۆزگەخوازی دۆزییەوە
هێزی بەخشییە ڕووەکەکان
لەسەر کورسی خۆی دانیشت
بەرپێیێ هەموو تاج بوون
پاشاکان لەبەر پێی نزیك بوونەوە
تاج بووە خاچ و پاچ
لە گەروویان گیر بوو

پەڕاندنەوە

شێر دارستانی ئەوبەری
بەپڕ ئاسکی گۆشتن و کەروێشکی خرپن زانی
هەوڵی پەڕینەوەی دا
فیل وەك یارمەتی
لووتی خۆی بۆ درێژ کرد
لەسەری دانیشت و دەستەکانی بەگوێیەوە گرت
لە ڕووباری بێ بوار پەڕاندیەوە
ئەسپی باڵدار حیلەیەکی کرد
گرێ ئەم پەڕاندنەوەیە چەند بەدفەڕە

مێروولە

مێروولە بە نینۆکی پێم بەرزبووەوە
لە ناوچەوانم پشووی دا
دەمامکی کردەوە و تەماشای چیای کرد
مامز فەرمووی لێ کرد
گوتی دەتوانی شارت بهێنیتە ناو شاخەکانم
کەو ڕایسپارد
گوتی ئەگەر بتەوێت لەگەڵ هێلکەکانم

لە گەرمی و ساردی دەتپارێزم
پڵینگ بڕوای بەهێزی مێروولە هێنا
گوتی ئاین و ویژدانم
دەهێنمە سەر ئاین و ویژدانت
مێروولە دڵی بەوە خۆشە
خۆی بەچی بچووینێت
خاوەن شکۆ خۆیەتی

زەلیل

کۆمەڵێك درەخت
دەستیان خستووەتە سەرشانی دیوار
میوەیان بە هاتوچۆکەران بەخشی
پەرژین بووە زەلیلی دەستیان
لە پێشبڕکێ لەگەڵ بەرانبەر
نەرمی نواند
زووش بە نیشانەکانی پاڵەوانی گەیشت
ئیدی شێوەیەکە لە ناو باران
پیاوێك لە هەموو شوێنێك
پێك لە دەستی دایکە زەمین وەردەگرێت
مەست بە جوانییەکانی خوداکرد

دەف

ئەمشەو كەم خەو بووم
چاوم لە ئاسماندا لە ناو یار و دیارەكانی
دەسووڕایەوە
بازنەی بەدەوری ئەستێرەی بەرەبەیاندا
دەكێشا
دڵ ئارام و ئاسوودە دەنگی هەڵبڕی
ئەی خودا دەنگێك لە دەف هەستێنە
چەترێك بەسەر خەوخۆشەكان بكەرەوە
دەف و چەتر لە شێوەی نانن
نێوان دەف و چەتر
كێڵگەی قامیشی شەكرە

سۆما

بنیشەوە لافاو ئەی دیکتاتۆری سەرلێتێکدەر
بەلەرزە و مووچڕکی دڵ هەست پێدەکەم
چایخانە هاوینییەکانی شار و گوڵدانی
پێش دووکانی زیوفرۆشەکان هەڵدەگرێت
لە دڵ لێدانێکدا
درەوشاوەترین ئەستێرەم لە ڕێگەدا لادەدات
ئیدی بۆ ماوەیەکی دوورودرێژ ناتوانم
لە لێواری شەقام دانیشم و بەئومێدەوە چاوم
بەکیژە چاوبازەکانی شار ڕوون بکەمەوە
نێرگز چاوی پڕ سۆما و ڕوونە
تیشکی گڵۆپیش لە ڕۆژدا مردووە

قەتماغە نەگرتن

سەرچاوە دڵ و چاوی لە دوای ئەو پارچەیەیە
لێی جیا دەبێتەوە و بەجێی دەهێڵێت
بۆیە وەك ژنێکی بەبەزەیی
چاوی دوور هەڵخستووە
بێ پشوو دەگری و بەردەوام برینی تێ دەکەوێت
خانومانە بەهەزاران جۆگەلەی باڵندە لە لێوار
تەماشای بەژنی باریکی خۆی کرد
پێویستە
بیر لە دەوروبەر بکەمەوە
بریقەی ڕوخساری بۆ دەوروبەر
گرینگ و بەهانا هاتنە

ڕۆڵ

ئەو هەموو ئەفسونانە چین
ڕژاونەتە سەر تەختەی شانۆ
داوای ڕۆڵیانە و بەکامی دڵ بیگێڕن
هاوارێکی هەڕەشە ئامێز
لە چاڵێکی تاریکەوە سەری هەڵدا
ڕەنگی ئەم زەوییەم بۆ ناگۆڕدرێت
ڕەنگی ژیان
لە دووباڵی تەنکدا نهێنییە
نهێنی باڵندەیەك بووایە
ئێوارەیەك هەر بەسەر سەرمدا
جووکەیەکی دەکرد و ڕەت دەبوو

پاککردنەوە

درووود بۆ باڵندەی گۆشتخۆر
دەنووکی پڕشنگدارە
ناهێڵێت زەوی بۆگەن بکات
مرۆڤ ئەو پڕشنگەی لە خۆ ئاڵاند
کۆمەڵێك وێنەی بەسەر زەوییەوە
پەرش و بڵاو کردەوە
مەشخەڵی ئاگرێکی کردە دیاری ئاسمان
بەدیارییەوە
سڵاو لە ڕێبواران وەردەگرێتەوە
دڵخۆشە بە ئاووهەوا
عەودالیشە ئەوە بزانێت
چ شتێك وا لە تەمەن دەکا
ئاوا بێباك بڕوات
کۆشکیش زۆر بەرزبێتەوە بزر دەبێت

حەسانەوە

سوپاس و درووود بۆ ئازارەکانی ژیان
مرۆڤ دوای مردن
پێویستی بەچوونە بەهەشتە
جۆگەلە بباتە بن درەختی ئومێد و نەمری
میوە لە شکۆمەندی دوای زەردەخەنە زیاتر نییە
خودایە ئاگرێکم بۆ دەستنیشان بکە
چاوی هەموو بینینەکان بنووسێت
دڵم دەتوێنمەوە و گوێڕایەڵی دەبم
مردووەکان بەچ شێوەیەك دەگەڕێنەوە سەر زەوی

قولاب

خانووی بچووکی ڕاوکەرەکانی ماسی
لە ڕۆخ دەریان
ئاوازی هەڵخەڵەتاندنی لە ناو دەخوێندرێ
نزیك ببنەوە و سەر ئاو کەون
میوەی سەر لکمان بۆ ڕنیون
قولاب هاوێشتن دەست شل دەکات
ڕاوکەرەکان بەکەشتی شەڕ
دەچنە ناو دەریا

سێبەری مردن دەخەنە سەر
دەموچاوی مانگ لە مەنگی ئاودا
ئاوهایە سنجاقی مراز
لە دووگردی پەرییان بدەیت
کاتێك لە دروود خوێندن بوونەتەوە
ڕاوکەریش لە برژانی ماسی
ئاگریماڵیان دەکوژێتەوەو دوعایان گیر نابێت

خنکان

ئەم شەوە

بەچی دەچێت

کە ملپێچ و قەمسەڵەکەم لەسەر مێزی خواردنەوە

لەگەڵ شووشە بەتاڵەکان لە بیر کرد

با و باران لێی دام و نەخۆش کەوتم

با و باران ئەفسوونێکن درەوشاوە

جەستە بەخوێنی گەرموگوڕ داپۆشراوە

هەویری شیرینەمەنی

لە هەموو شت دڵنەرمترە
پیاوی خۆشبەخت ملپێچ و قەمسەڵەکەت بهێنەوە
مرۆڤ و سروشت یەکتریان خنکاند
خودا یەکەم شێوە کە بەخشی
سروشت بوو
دوا شێوەش دەموچاوی مرۆڤ
ئادەم ئەی بەدبەختی نەمر

تۆڕ

پاڵم بەکەوانی بێشکەی منداڵەکەمەوە دا
لە تەلەڤزیۆنەکەش
دوو کەس لە قوللە و کەلوو هاتنە خوارێ
مامەڵەی تۆڕی ماسییان کرد
ئەگەر لە تەلەڤزیۆنەکە بهاتبوونایە دەرێ
لەگەڵ یەك دادەنشتین
یاقووت و مرواری و ئەستێرە
دەکەونە خوارێ
بەرزاییەکانی سەر زەوی ئومێدن

وەك درەختی بەردار چاویان هەیە
هیچیان لە چاو ون نابێت
جەنگ لە سروودەکانماندایە
کوردستان لە ناو سروودی جەنگدا
شەهیدەکانی ڕووسوورن
پیرەمێرد بەوە هێز کەوتەوە ئەژنۆ و چاوی
زانی واتای سروود و سروودبێژی چییە
بەتوندی غاری دا تا بەدیداریان گەیشت
ئای دیداری نەمری خەزنەی بەهرە و سرووشی

گۆرانی

ئەسپ تا ئەژنۆی لە ئاوێیە
بەکلکی جانەوەر دەکوژێت
پردیشی هێناوەتە پێش چاوی
کاروانچی بەدوایەوە
لە بن لێوان بەدەنگی شاد و ڕوون گۆرانی بۆ دەڵێ
ئەو دەمەی ئومێدێك لە گۆرانیدا بەکوڵە

کاروانچی دەتوانێت بڵێ
گۆرانی لەناکاودا
سارد نابێتەوە و گەرمی دەخاتە ڕەگی دڵ و جەرگ
ختووکەی ڕێگاش دەدات
ئای ئەسپ گیانداریکی چەند بەختەوەری
دڵمان دەبینی

مۆتەکە

بەناو شاری زەنگەزۆرە ڕەت بووم
ڕێوڕەسمی پێشوازی
خاوەن شکۆ ڕووبەڕووم بووەوە
گەشتێکم بەناوی فریاکەوتنەوە دەست پێ کرد
هەوای ناوچەکە ناخۆش بوو
سییەکانم نەخۆش کەوتن
لە ناو شاری زەنگەزۆرە نووستم
ڕێوڕەسمی پێشوازی
خاوەن شکۆ هاتە پێش چاوم
خەونێکم بەئومێدی فریاکەوتنەوە بینی
سەید عەلی ئەسغەر و تیپی مۆسقای نەگەیشتن

پۆپیتە

کەڵەشێرێك هەموو نیشانەکانی
شانازی بە پۆپیتەیەوە درەوشایەوە
بانگەوازی بۆ مریشکەکان کرد
تێکڕای هێلکەکانتان بهێنن
دەنووکی لێ بدەم

پاشان گرژییەکان ئاسایی دەبێتەوە
جوانیش بەدوای پێڵاوێکی ئاسنیندا گەڕا
دەستی کەوت
ڕووی لە کێوی قاف کرد و پێی لەسەر بەرد دانا
تەڵەکان هەموو تەقینەوە
کەروێشك بووە خاڵی درەوشاوە بەکوڵمی چیاوە

شەرم

ئەستێرەیەك
لە شەرمی كزبوونی فرمێسكی ڕشت
شوێنێكی نزیك هەواری خاڵی تەڕ كرد
شەرمی ئەستێرە لە ناو كتێبدا دەشكێ
هێمن لە شەوێك كە خۆزگەی تێدا دەخوازرا
كەوتە ڕێ و دنیا لە بەرچاوی گەش بووەوە

کۆمەڵێك قەتێ و سوێسکەی لە ماڵەکەی خۆیدا پەروەردە کرد
ئێمە هەموومان لە وڵاتەکەماندا خۆشمان ویست
گوڵەگەنممان لە شوێن پێی چاند
باران بەدوایدا باری
ئەوەتا بێرەدا دەڕوات
بەدڵماندا
خۆرێك لەسەر شانمان بەجێ دەهێڵێت

بیرنەچوونەوە

ڕەنگی خودا
ڕەنگی ئـاو
ڕەنگی شیعر
پێکهێنەری هـەرسێکیـان منم
پـەلکەزێڕینـە قـەردارمـە و قـەردەکـەی بۆ نـەگـەڕاندوومـەتـەوە
لـە مێوانداری و بۆنـەدا دەیبینم
تـەمـاشام دەکات و هـیچ نـاڵێت
کەسێك نییـە
جـارێك ڕەنگی خودا و ئـاو و شیعری
بینیبێت و بیری چووبێتـەوە
بیرنـەچوونـەوە بـەهـەموو ڕەنگەکـان خۆی دەنوێنێ

دڵتەنگی

هەر ڕێگایەك وێڵبوونێكی بەدواوەیە
وێڵیشە دەتگەیەنێتە قووڵایی گیان
دوای لەدایكبوونی حەمدی
خوێن لە ناخی چڵ ڕژا
زەوی بەشەونم تەڕ بوو
ڕۆژ نیوەی تەمەنی بەدیار زەویەوە ڕادەوەستێت و دادەمێنێ
شتێك بدۆزێتەوە
نەیدۆزییەوە

لە ئاوابووندا دڵتەنگییەکانی بەدی دەکات
هەر کێ دڵم بڕەنجێنێت
هەولێر دەملاوێنێتەوە
کاوێس ئاغاش مۆڵەتم لە مەرگ بۆ وەردەگرێت
گوێ لە داستان ڕابگرم
شکۆی خودا لە دەوروپشتم
ئاڵایەکە هەڵدراو
سێبەری بەسەر برینی قوربانییەکان دەکشێ

شوێنپێ

برووسك ڕووی بۆ ڕاگرتم
گوتی ڕستەیەکی بەکارم تێدا بنووسە
ئەسپ شوێنپێی خۆی فەرامۆش ناکات
شوێنپێ
چاوی ئەزەلی زەوییە
قادر کایان لە ناویدا
وێنەی زۆری لەسەر دیوار بینی
باڵندە و ئاژەڵەکێوی کێشابوویان

شەهید

لە تەختایی ناوچەوانی شەهیدێك
نووسیم
وڵات هێندەی ناوچەوانت بچووك بووەتەوە
پیاسەی تێدا بكرێ
چارەنووست دەبێتە پێخوست
هەموو ئەو شتانەت نەبینی كە پێویست بوو بیانبینی
گوڵ كە جوان بووە و لە بۆنەكاندا دەیكەینە دیاری

بەدڵۆپە خوێنی تۆ ڕسکاوە
شەهید خوێنی نەخۆش نییە
وەك یەکەم دڵۆپەی پەڵە پاك و بەپیتە
ئەی شەهید لە خەم نەخواردنی خۆتم
بێ بەش مەکە و دیوانەکەی منیش
لە سندووقی ڕازەکانت هەڵگرە

شاخ

خۆڵێکی نەرم و جوان بوو
لە حەزی مانەوەیدا خۆی کردە شاخ
پیر بووە و خەو بەسەر
هەردوو چاوانیدا زاڵ بووە
لە تافی لاویدا چالاك و سەرڕێژ بوون لە نیاز
درەخت لە ناو سینگیدا دەڕوا
شەونمی پاراو
لای لایەی بۆ پێگەیینی میوەی دەکرد
با تێر سەیری ڕوخساری خۆڵ بکەم
گوێچکەشەیتانۆکە هەموو شتێکم تێ دەگەیەنێت

نەمری

باخچە بەسۆزەکەم
بزەیەکی بۆ کردم و پرسی
ئەرێ وزەی گەرمی گەشەکردنم
لە ئاسمانەوە بۆ دێ یان لە زەوی
چاوێکم بۆ بینینی ژیان تەرخان کرد
چاوێکیش بۆ خەون بینین
چوومە ناو خەیاڵی نەمری
بەختەوەری هاوڕێیەتی کردم
خۆڵ و شتەکانی دیکەش گرینگن

گفتوگۆ

باوکم بەدوو ئەسپەکەی
دەنکە گەنمی لە چاوی کێڵگە
دەچاند و بە ڕووی دەخەنینەوە
سەرنج دەداتە گلێنە و پێڵوویان
بانگیان دەکات هۆ منداڵەکانم
لە بن پەراسووی چەپی منیش
دڵێکی هەمیشە بەخورپە

پێش هەتاو هەڵدێ
چاندن گفتوگۆی خودایە لەگەڵ زەوی
شکۆ و شەرمی چاندن
گەمە بەهێڵەکانی چارەنووس دەکات
ئاگاداری کردووینەتەوە
بەرێوەیە بۆ مێوانیمان

حەسرەتدار

ئەی بێ نیشتیمانتر لە حاجی لەقلەقەکەی
کە لە ئێمە بەگومان نەبوو
دڵم بچووك بووەتەوە
هێندەی کونی دەرزی دایکم
کاتێك قۆپچە وەریوەکانی
کراسە ئوتوونەکراوەکەم توند دەکاتەوە
پیرۆزی تایبەت ڕەنگی خەمڵیوی
ناو ئاخاوتنی بێدەنگی ئاراس عەزیز عەبدوڵڵا
بەبەردەرگاو شەقامی باخچەی گشتی دەپرژێنێت
خوێنی شیعر لە گورچیلەی پاراوە و حەکایەتی شارە

لە بۆنە دڵخۆشییەکانیدا کۆترێك هەڵدەفڕێنێت
لە کانی ڕوونی ناوچەوانی عوسمان شەیدا
باڵی لە ئاو دەحەسێنێتەوە و شەڕی چارەنووس دەکات
چەتر و پەڕەشووت و کۆلارە هەڵدەدەم
لەو کۆترەش سووکتر هەڵدەفڕم
ئەستێرە لەسەر باڵی خاوەنی خورپەیە
ڕازی دوورناسی و دڵخەبەردان بە کەروێشکەکێوی دەدا
فڕین بەتەنیا هەر بۆ باڵندە نییە
بیر لە زەنگ و مۆسیقای ناشتنیش دەکەمەوە

ویست

لە شاخێکدا کە داڵدەی چەند شەڕکەرێکی دابوو
تونێلی هەڵکۆڵی
لە ناوەڕاستی تونێلدا ماڵێکی شێوە
شوێنەواری بۆ خۆی دامەزراند
دەشیەوێت ئاگای لە ئەستێرەکشان بێت
ژیان لەمە باشتری تێدا نییە
غاردەی بۆ سەر کانی و بۆنی گژوگیا
یان هێلکە پاککردن بۆ منداڵ
بیریش لە هەستیاری چاوی گورگ بکەیتەوە

نووسین

پڕۆژەی نووسینی داستانێك
بووە خولیام و یەکەم هاواریم ڕژاند
پاڵەوانەکانی یەك دوای یەك
لەسەر ڕووپەڕ قەڵەمی دەست و پێیان شکا
عارەبانەی زبلڕێژ بەکۆڵاندا تێ پەڕی
بەدوایەوە غارم دا
بەپەڕەکان باری ئەسپەکەم گران کرد
گەڕامەوە ژوورەوە
چاوم بەهەموو شتێکدا گێڕا

لەسەر کورسییەکی پلاستیك دانیشتم
پێیەکانم خستە سەتڵە ئاوێکی شلەتێنەوە
بیریشم لە قرژاڵ دەکردەوە
مێژووی لە کوێ بخوێنمەوە
ئەرێ مێژووی دەربار بۆ کوێمان دەبەیت
ئەو بەیانییە مێژوو پێش خەڵکی شار لە خەو هەستا
بەکۆڵانی حەڵواچییان هەڵات و بەتەواوەتی ون بوو

حەکایەت

بەرانبەر دوو کۆتر ڕاوەستام
کە بەدیار باڵەفڕێی بێچووەکانیانەوە
سەرسامن
لەم ڕاوەستانەمدا
ئەم لاو ئەولای ژیانم ماچ کرد
حەکایەتی تاهەتایە دروست بوو

کڵاوی بەڕوو ماڵی خدری زیندەیە
دڵشاد مەریوانی زەنگوڵەیەکی
بە دەرگای حەوشەی وەکرد
لە نزیکی نووسی
هەبوو
نەبوو
تابووت ژوورێکی تاریکە

مانەوە

ئاوێنەیەك لە ژووری دانیشتن مابووەوە
باپیرم دەموچاو و مرادخانی لە بەری ڕێك خستبوو
باوكیشم
منیش
هەروەها كوڕەكەشم
لە مردنی هەریەك لە باپیر و باوكم
قردێلەی ڕەشی لە ناوچەوانی بەست
كەچی ئێستاش لە پێشوازیدا
دەمودووی گەرمە و چاوی هەر پڕشنگدارە

زانین

ئەو مانگەی کە بەسەر ئێمەدا هەڵهات
سێبەری گەورە و نزم و ئاشتیپەروەرە
ئەو ڕێگایەی پێیدا نەڕۆیشتم
برادەرانم لێوەی سروود و ڕازی زەوییان
کردبووە ژووری خۆشحاڵی سرووش و دیدار
بۆ ڕێکەوتێکی ترم دواخست
ئەی مانگ بێ کەس بە وجاغزادەت بزانە

لە باوەشی دایکانەتدا زانی
کۆتر و هەڵۆ
هەریەکەیان چەند بەرزدەبنەوە
کەمێکن لەو شتانەی
خوداوەند و گیانی پاك
دەربارەی زەوی بە وجاغزادەی خۆیان وتووە

خودان

ئێوارە بە ناو کۆڵان گەڕامەوە
با بۆن و بەرامەی خواردنی
تازە لێندراوی ماڵەکانی بەرزدەکردەوە
کەشێکی تەواو جۆشابوو
مرۆڤ حەزی دەکرد
شەقام درێژتر ببێتەوە
دەست بەتەمبوور و پڕ هەست گەیشتمەوە ماڵ

خودانێکی سادە و چەند دڵێکی
بەخورپە و لێورێژی سۆز
منیش تێکەڵەیەك بووم لە بۆن و بەرامەی
خواردنی گەرەك
دانیال قەساب سرووش و ڕەنگی
تابلۆی منارەی
لە هەڵمی چێشتی گەرم وەرگرتووە
هەڵم نانیشێتە قووڵایی چاڵەکانەوە
یۆتۆپیای قەڵا و قوللەیە

ئەستێرە

شەوە و پەنجەرە داخراون

ئەستێرە هەموو چاو و چاودێرن

مانگیش تاقانەی دایکیەتی

بەڵام تەنیا چاو دەدەنە

ئەو ئادەمیانەی گەنجینەی بەهرە و جوانی دەوڵەمەند دەکەن

لە ناو باخچە دانیشتم

فەرامۆشی فرمێسکی خوداوەند و دەنگی دەف

ئەو منداڵەی ناو دڵمیان دەلاواندەوە

زیندەوەرێك لە ژێر زەوی هاتە دەرێ
هەوایەکی پاراوی هەڵمژی و بەچاو نزایەکی نواند
سوپاس بۆ بۆنی خۆشی پەڕەسێلکە
کە نەیهێشت
ئەستێرە تەماشای ئەو ئادەمیانە بکات
درۆیان بەدەمیەوە کردووە

ئاشق

گوڵەبەڕۆژە ملكەچترین ئاشقە
بەشەو ئەشقی بەتاڵ دەبێت
كەواتە نیو دڵی هەیە
نیو دڵ لە ژێر گومان و چاودێریدایە
وێنەی سەروەری
لە ناو بیركردنەوەی بەرزنابێتەوە سێبەر بڕێژێت
خودا مەلی هۆگر بكات
مەل گەلێك شت دەزانن
دەنگیان بەئاستەم دەبیستریت
داوای بەختەوەری بۆ سەرزەمین دەكەن

نەترسان

لەسەر یەك لە تەختەکانی باخچەی گشتی هەولێر
کەشکۆڵی پێغەمبەرانم بەجێ هێشت
بۆ ئەوەی ورە و هێز و توانا
بدەمە پیاوێکی دڵشکاو
لە زەوی ڕەق نەترسێت
چەمێك بۆ بەخێوکردنی ماسی و مەلە
ڕژایە بەر ماڵیان و پرسی
دوژمنان ڕۆیشتن
ئەدی برادەرانی من لە کوێن

سوێند

دیلان خەریکە مەلۆتکەیەك دەباتە گردی سەیوان
لە دارئەرخەوانێکی نزیك دەکاتەوە
مامەکڕنوو وەك میوەیەکی ئاو لێ گیراو
هاتە پێش چاوی و بۆ مێوانداریيەك دەچوو
ناوچەوانی هەژا و تەزوویەك ڕایگرت
لێی پرسی
ئەرێ کەسوکار و برادەرانت
هیچ لێتیان پرسیوەتەوە

لە ژێر خۆری ساکاردا
کە سێبەرەکان تێکەڵ نابن
هاتوچوون و دۆنایدۆن بەردەوامە
دیلانیش لە نزیککردنەوەی
پارچە شووشەکانی شەبەنگ دروست دەکەن
مامەکرنوو هێلکەی سەمەندەر بوو
گاڵتەوگەپی هەڵێنا
ژیا و سوێندیشی بەدرۆ نەخوارد

کاتژمێر

بەو نیازە پەنجەرەکەم کردەوە
با بێتەماڵەکەمەوە کەمانچە بژەنێت
درەخت گۆرانیبێژ و خاوخێزانیش کۆرس
کەلوپەلیش گوێگر
ئەستەمە لە ماڵێکدا دەنگ ئاواز نەڕسکێنێت
کاتژمێری هەڵواسراو
کات نەکاتە ئادەمیزادێکی درۆزن و فریودەر

مۆمم لە هەموو پەنجەرەی
ژوورەکانی ماڵم داگیرساندووە و گۆرانی دەڵێم
سڵاو لە ئالای وڵاتەکەم
سێبەرەکانی تێکەڵ نەکرد
بەختیار زێوەر گوڵی سەربەستی
لە دەستی نزیك خستەوە
بەکۆڵانەکاندا بڵاوی کردەوە
درەنگ گەیشتە ماڵی خۆی
بۆنی تێدا نەما

سڵاو

ئەم بەیانییە سەیری قەڵا و بازاڕم کرد
فوئاد ئەحمەد دۆندرمەی
سەر بە گوێز و فستق و باوی بەدەستەوە بوو
بە چاوێك گیاکەڵەی بینی کە دەوری
یەنگی دنیا و قۆزاخەی داوە
چۆکم شلە
گرد و تەپۆلکەکانی دەوروپشتم خەریکە دادەکەون
بەچاوەکەی تر
ناوچەوانی هەموومانی بەخەبەر هێنا

بەچینی گۆرانییەکانی گەیشت
خودا هێزێکی لە دەنگ ڕواند
ژیان بۆندارە بەجوانی و بینین
ئەم بەیانییە لە ماڵەکەی خۆمدا بینیم
ژنەکەم مەمەشیری دا بەنەوەکەمان
پاشان مەمە شووشەکەی شووشت
گوڵی لێواری پەنجەرەی پێ ئاو دا
سڵاو لە وێنەکەی ڕەسووڵ گەردی
کە بە دیواری ماڵ و دووکانەکانتانەوە گیانێکی ماتە
تەماشای کووپەی شەرابی دۆنایدۆن دەکات
کۆترێك دەنووکی لێ بدات

چلچرا

پیربـاڵ مـەحمـوود ڕەشنووسی شیعرێکی
خستـە نـاو شووشـەیـەکی بـەتـاڵ و دەمـی بـەست
هـەڵی دایـە نـاو ڕووبـارێکی پڕ مـەلـەوانـی نـامراد
بۆ مـاوەیـەکی دووروودرێژ
لـە لامـان دانیشت
زوو زوو کورسییـەکـەی دەگۆڕی
نیـازت چییـە
ئـەزمـوونـی دوای مردنم کردووەتـە شیعرێك

دەمەوێ بێمەوە ناوتانەوە
لەسەر سەکۆی پەیکەری گیوی موکریانی
بیخوێنمەوە و خورپەیەك بخەمە دڵتانەوە
چلچراش بە ناوچەوانی خانووەکانتانەوە ببەستم
بە شاخی کەڵەکێویش بڵێم
داوای لێبووردن دەکەم
بۆ جوانییان کوشتووی

پوولفرۆش

جەنگاوەرانی هێزی بووژانەوە
هێمنی گیان و بەرگرییان لە قۆزاخەی ئاوریشم وەرگرتبوو
لە دەفتەری بیرەوەرییان نووسیوە
ئەو پوولفرۆشەی نامەمان بۆ کەس و کاری دوور دەنێرێت
میوەی نایلۆنی نەخستووەتە زەمبیلەوە
بەردی نەگرتووەتە باڵندەی تەختە
کەروێشکی لە سووری مانگانەی ڕاو نەکردووە
خەم و نیگەرانی جەنگیشی گرتووەتە دڵ
لە پاش جەنگدا

کلیلی سندووقی پۆستە

دەم دەبەخشێتە ئەو پیاوانەی

لەسەر سەکۆ دانیشتوون

دانیشتم و زۆر چاوەڕێم کرد

گوتم ئەوە چارەنووسە

تەنیا جارێك ماسیگرم لە ڕووناکی سبەینەیەکدا بینی

لە ئاسماندا هاتە خوارەوە

تۆڕی پڕی لە ئاوەکاندا کۆکردەوە

بەتەنیشتمدا ڕەت بوو

لەو سبەینەیەوە نەمتوانیوە وەڵامی باش بدەمەوە

ئادار– کانوونی یەکەمی ٢٠٠٧ هەولێر

ناوەڕۆك

ئەفراندنەوە.. ..... ٥
مێوان ١١
ماسیگرە ١٢
سوێسكە ١٣
ڕەنگ ١٤
مەشق ١٥
قەفەس ١٦
بەردەنوێژ ١٧
ئاگردان ١٨
بزرنەبوون ١٩
زیندان ٢١
سوپاس ٢٢
سێتار ٢٤
خەوتن ٢٦
شڵەژان ٢٧
دڵ ٢٨
ناوچەوان ٢٩
تەزوو ٣١
تكا ٣٣
خاڵ ٣٤
ڕوان ٣٥
وێنە ٣٦
شیعر ٣٨
ڕژان ٣٩
یاداشت ٤١
چاو ٤٣
گۆزە ٤٥
گریان ٤٧
ژماردن ٤٩
نەخش ٥١
ناسین ٥٢
مەلەوانی ٥٤
گەردوون ٥٦
مەیموون ٥٧
وەڕسی ٥٨
چاوساغی ٦٠
قفڵ ٦٢
چارەنووس ٦٤
بڕنووتی ٦٦
ئاڵا ٦٨

بەرانبەر ٧٠
خۆکوشتن ٧٢
جانتا ٧٣
چاندن ٧٥
مۆزەخانە ٧٦
خۆشحاڵی ٧٨
قەلەڕەش ٨٠
نەگەیشتن ٨٢
شوێن ٨٤
قەقنەس ٨٥
بەرزبوونەوە ٨٧
کۆتر ٨٩
داوا ٩٠
پەڕەمووچ ٩١
واقوڕمان ٩٣
پەراسوو ٩٤
سادەبوونەوە ٩٥
ئاشنایی ٩٦
ئاوریشم ٩٧
دەست ٩٩
مەشخەڵ ١٠٠
خاك و خۆڵ ١٠١
پەلە ١٠٣
بەخشین ١٠٤
پەڕاندنەوە ١٠٥
مێرووله ١٠٦
زەلیل ١٠٨
دەف ١٠٩
سۆما ١١٠
قەتماغەنە گرتن ١١١
ڕۆڵ ١١٢
پاککردنەوە ١١٣
حەسانەوە ١١٤
قولاب ١١٥
خنكان ١١٧
تۆڕ ١١٩
گۆرانی ١٢١
مۆتەكە ١٢٣
پۆپیتە ١٢٤
شەرم ١٢٦
بیرنەچوونەوە ١٢٨
دڵتەنگی ١٢٩
شوێنپێ ١٣١
شەهید ١٣٢
شاخ ١٣٤
نەمری ١٣٥
گفتوگۆ ١٣٦
حەسرەتدار ١٣٨

ویست ١٤٠
نووسین ١٤١
حەکایەت ١٤٣
مانەوە ١٤٥
زانین ١٤٦
خودان ١٤٨
ئەستێرە ١٥٠
ئاشق ١٥٢
نەترسان ١٥٣
سوێند ١٥٤
کاتژمێر ١٥٦
سڵاو ١٥٨
چلچرا ١٦٠
پوولفرۆش ١٦٢